

Pelastakaa Lapset

LASTEN SUOJELU JA NETTIVIHJE -TOIMINNON VUOSIRAPORTTI 2023

LASTEN SUOJELU JA NETTIVIHJE -TOIMINNON VUOSIRAPORTTI 2023

Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta digitaalisissa ympäristöissä on aikamme suurimpia ongelmia.

[Joka sekunti](#) netissä jaetaan vähintään kaksi kuvaa tai videota lapseen kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta. [Joka kolmannessa](#) ilmoitetussa lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavassa materiaalissa on alle 10-vuotias lapsi. Euroopassa [joka viides](#) lapsi joutuu seksuaaliväkivallan kohteeksi. Myös Suomessa [Kouluterveyskyselyn](#) ja [Lapsiuhritutkimuksen](#) mukaan lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta on jatkuvasti kasvava ilmiö.

Pelastakaa Lapset ry:n Lasten suojele ja Nettivihje -toiminnon tavoitteena on lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ennaltaehkäiseminen ja torjunta. Nettivihje tekee työtä väkivallan torjumiseksi erityisesti digitaalisissa ympäristöissä, mutta työn perustana on lapsen oikeus tulla suojelluksi kaikelta väkivallalta. Sen vuoksi Nettivihjeen nuorille suunnattua suomenkielistä ilmoittamislomaketta laajennettiin vuonna 2023 niin, että lomakkeen kautta voi ilmoittaa myös netin ulkopuolella tapahtunutta seksuaaliväkivaltaa. Tällä muutoksella Nettivihje toivoo voivansa paremmin suojella lapsia kaikelta väkivallalta. Uuden lomakekategorian myötä myös muita lomakkeita uudistettiin. Nuorten lomake on saatavilla suomeksi ja ruotsiksi, mutta uusi vihjekategoria on toistaiseksi vain suomenkielisessä lomakkeessa. Ruotsinkielinen lomake tullaan päivittämään myöhemmin.

Nettivihje nuorille

Haluan ilmoittaa (Pakollinen)

- Olen saanut seksuaalissävyytteisiä viestejä, linkkejä tai pyyntöjä somessa tai netissä minua selvästi vanhemmalta henkilöltä. Voit ilmoittaa tällä lomakkeella myös ystäväsi saamista viesteistä.
- Laitonta tai intiimiä kuvaani/videotani levitetään tai uhataan levittää somessa tai netissä. Voit ilmoittaa tällä lomakkeella myös ystäväsi puolesta.
- Olen kohdannut seksuaalista häirintää tai seksuaaliväkivaltaa. Häirintää tai väkivaltaa voi olla esimerkiksi ilman suostumustasi tapahtuva seksuaalissävyytteinen pyyntö tai kosketus tai koskettamiseen painostaminen tai pakottaminen. Voit ilmoittaa tällä lomakkeella myös ystäväsi kokemuksesta.

Pelkkä epäily materiaalin tai toiminnan laittomuudesta riittää sen ilmoittamiseksi.

Kuva: Nettivihjeen nuorten suomenkieliselle lomakkeelle lisättiin kolmas kategoria, jonka kautta voi ilmoittaa muualla kuin netissä tapahtuneesta seksuaaliväkivallasta.

Nettivihje on aloittanut toimintansa vuonna 2002 ja se on ollut osa Suomen Safer Internet Centre -toimintaa (FISIC) jo 20 vuotta. FISIC-toiminnan tavoitteena on parempi ja turvallisempi digitaalinen ympäristö lapsille. FISIC-työtä tehdään yhdessä Kansallisen audiovisuaalisen instituutin ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa.

Pelastakaa Lapset on myös kansainvälisen INHOPE-vihjepalveluverkoston jäsen ja kansainvälisen ECPAT-verkoston edustaja Suomessa. ECPAT on kansainvälinen järjestöjen verkosto, joka työskentelee torjuakseen lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa.

Tässä muutamia Nettivihjeen tapahtumia ja tuotoksia vuoden 2023 varrelta:

- TAMMIKUU** Nettivihje osallistui EDUCA-messuille yhdessä Pelastakaa Lasten digitaalisen hyvinvoinnin ja kansainvälisen toiminnan kanssa. EDUCAssa kohdattiin n. 500 opetusalan ammattilaista, ja kehittämispäälliköt Antti Järventaus ja Tanja Simola puhuivat yleisölle aiheesta ”Opettaja lapsen tukena digitaalisissa ympäristöissä”.
- HELMIKUU** Mediataitoviikolla järjestettiin vanhempainilta FISIC-yhteistyössä. Se keräsi yli 200 huoltajaa kuulemaan lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta digitaalisissa ympäristöissä. Helmikuussa tapasimme myös Rikosuhripäivystyksen asiantuntijoita vielä suunnitteilla olevaan uuteen vihjekategoriaan liittyen.
- MAALISKUU** Nettivihje koulutti ahkerasti mm. opettajia, kuraattoreita, psykiatreja ja psykologeja. Maaliskuussa oli myös Selkeästi seksuaalisuudesta -hankkeen toinen koulutuspäivä ja hankkeen päätös.
- HUHTIKUU** Oikeusministeriön kanssa yhteistyössä tehdyt animaatiovideot julkaistiin YouTubessa. Sarjaan kuuluu kuusi 11–17-vuotiaille nuorille suunnattua informatiivista videota seksuaaliväkivallasta, sen eri muodoista ja sen torjunnasta.
- TOUKOKUU** Nettivihjeen asiantuntijoita osallistui *Nordic Conference on Child Abuse and Neglect* -konferenssiin Islannissa ja Mediakasvatusfoorumiin Suomessa.
- KESÄKUU** Nettivihjeen kehittämispäällikkö osallistui SuomiAreenassa Pelastusarmeijan järjestämään groomingia käsittelevään paneelikeskusteluun, ja Nettivihjeen asiantuntija oli mukana Pelastakaa Lasten yrityskumppani Telian kampanjavideossa.
- HEINÄKUU** Oikeusministeriön hankkeen animaatiovideoita jaettiin nuorille TikTokissa, Instagramissa ja YouTubessa.
- ELOKUU** Mielenterveystalo-sivustolla julkaistiin uudistettu lapsiin kohdistuvan seksuaalisen kiinnostuksen omahoito-ohjelma myös englanniksi. Nettivihje oli vastuussa sen toteuttamisesta.
- SYYSKUU** Uusi vihjekategoria otettiin käyttöön Nettivihjeen nuorten lomakkeella. Sen kautta voi ilmoittaa myös muualla kuin netissä tapahtuneesta seksuaaliväkivallasta. Tähän liittyen aloitettiin myös uudenlaista yhteistyötä poliisilaitosten kanssa. Samalla kaikkia lomakkeita uusittiin.
- LOKAKUU** Nettivihje pilotoi uutta koulutusta ammattilaisen tueksi lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisemiseksi. Kansanedustajiin otettiin yhteyttä sähköpostitse aiheesta ”Pelastakaa Lasten huolenaiheita lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan torjuntaan liittyvästä EU-asetuksesta”.
- MARRASKUU** Vuosittainen seminaari oli vuonna 2023 nimeltään ”Tunnista ja Turvaa – tutkimusten ja käytännön näkökulmia lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta”. Se keräsi 803 eri alojen ammattilaista paikan päälle ja etäyhteyden ääreen seuraamaan monipuolisen puhujakaartin antia.
- JOULUKUU** Nettivihjeen asiantuntijoita osallistui INHOPE:n hotline-kokoukseen Alankomaissa.

**Euroopan unionin
osarahoittama**

Tämän julkaisun sisällöstä vastaa yksinomaan Pelastakaa Lapset, eikä se välttämättä vastaa Euroopan unionin näkemystä.

Hankkeet

FINNISH SAFER INTERNET CENTRE - FISIC

FISIC-hankeen tavoitteena on edistää lasten ja nuorten medialukutaitoa ja osallisuutta sekä lisätä heidän hyvinvointiaan ja turvallisuuttaan netissä. FISIC-toiminta on kolmen organisaation yhteistyötä: [Kansallinen audiovisuaalinen instituutti](#) (KAVI) koordinoi hanketta, [Mannerheimin Lastensuojeluliitto](#) (MLL) ylläpitää tuki- ja neuvontapalvelua ja Pelastakaa Lapset pitää yllä vihjepalvelua. Lisäksi kaikki organisaatiot lisäävät työllään tietoisuutta turvallisesta netin käytöstä.

PROJECT ARACHNID

Project Arachnid on tekoälyä hyödyntävä työkalu, jonka avulla netistä poistetaan lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia. Sen toimintaa ylläpitää [Canadian Centre for Child Protection -järjestö](#) (C3P), joka myös kouluttaa kaikki järjestelmää käyttävät analyytit. Osa Nettivihjeen asiantuntijoista tarjoaa osaamistaan kuvamateriaalin analysointiin Project Arachnidissa. Vuonna 2023 Nettivihje analysoi Project Arachnidissa 444 447 kuvaa. Niistä laittomiksi arvioitiin 293 078 kuvaa ja mahdollisesti laittomiksi 38 668 kuvaa.

LAPSIIN KOHDISTUVAN SEKSUAALIVÄKIVALLAN ENNALTAEHKÄISY SEKSUAALIKASVATUKSEN KEINOIN - CSAPE

CSAPE-hanke on kaksivuotinen EU:n sisäisen turvallisuuden rahastosta rahoitettu yhteistyöhanke viiden Euroopan maan kesken. Suomen Pelastakaa Lapset koordinoi hanketta ja muut mukana olevat maat ovat Islanti ([Bar-naheill – Save the Children Island](#)), Albania ([Save the Children Albania](#)), Bosnia-Hertsegovina ([Save the Children International](#)), implementoivana maatoimistona [Save the Children North Western Balkan](#)) ja Kreikka ([KMOP, Social Action and Innovation Centre](#)). Hankkeessa tuotetaan lasten kanssa työskenteleville ammattilaisille tutkittuun tietoon perustuva seksuaalikasvatuksellinen materiaali erityisesti pienten lasten (5–11-v.) seksuaalikasvatuksen tueksi. Lisäksi tuotetaan tietoa ja koulutuskokonaisuus ammattilaisille nuorten lapsikohteisesta seksuaalisesta kiinnostuksesta. Vuoden 2023 aikana järjestettiin 11 kansallista nuorten osallistavaa työpajaa sekä yksi kansainvälinen työpaja. Seksuaalisuuskasvatusmateriaaliin tehtiin muutoksia nuorilta työpajoissa saatujen kehittämisedotusten perusteella.

OIKEUSMINISTERIÖN ERITYISAVUSTUS NAISIIN KOHDISTUVAN VÄKIVALLAN TORJUNTAOHJELMAN TOIMEENPANOON

Hankkeessa tehtiin kuusi animaatiovideota yhdessä nuorten ja tuotantoyhtiön kanssa. Videoissa käsitellään lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan eri muotoja, siitä ilmoittamista ja avun saantia. Tavoitteena on lisätä 11–17-vuotiaiden nuorten tietoisuutta netissä ja sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta seksuaalisesta häirinnästä ja seksuaaliväkivallasta. Tietoisuutta lisäämällä autetaan nuoria suojaamaan itseään ja omia rajojaan sekä kertoamaan väkivallan kokemuksistaan aikuiselle. Animaatiot julkaistiin huhtikuussa 2023. Huhtikuun lopulta heinäkuun loppuun videoita markkinointiin nuorten suosimissa somekanavissa, jotta tätä tärkeää tietoa saatiin nuorten tietoisuuteen. Kampanja keräsi yhteensä 4,6 miljoonaa näyttökertaa. Hanke päättyi heinäkuun 2023 lopussa, mutta videoiden hyödyntäminen nuorten ja heidän parissaan toimivien aikuisten tavoittamiseksi jatkuu.

SELKEÄSTI SEKSUAALISUUDESTA

Selkeästi seksuaalisuudesta oli opetushallituksen rahoittama hanke, jossa kehitettiin opetus- ja ohjaushenkilöstön osaamista turvallisuutta edistävän ajattelun vahvistamiseen ja turvataitokasvatukseen erityisesti seksuaalisuuteen liittyen ja erityisryhmien tarpeet huomioiden. Hankeen koordinoijana toimi Live-säätiö ja sen toteutuksessa olivat mukana Pelastakaa Lapset, Autismsäätiö, Metropolia AMK ja Terapiaperhonen. Hanke on nyt päättynyt.

NETTIVIHJE-PALVELU

Nettivihje ylläpitää vihjepalvelua, jonka avulla kuka tahansa voi tehdä ilmoituksen, jos epäilee kohdanneensa lapsen kohdistuvaan seksuaaliväkivaltaan liittyvää toimintaa tai materiaalia netissä, sen ulkopuolella tai molemmissa ympäristöissä.

Suuri osa lapsiin kohdistuneista seksuaalirikoksista ei tule viranomaisten tietoon esimerkiksi sen vuoksi, että kynnys viranomaisille ilmoittamiseen voi olla korkea silloin, kun kyse on epäilystä laittomasta materiaalista tai epäily lapsen kohdistuneesta rikoksesta. Vihjepalvelun tarkoituksena on olla matalan kynnyksen ilmoituskanava, jotta mahdollisimman moni tapaus päätyisi viranomaisten (mm. poliisi ja lastensuojelu) tietoon ja jotta lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia saataisiin poistettua netistä tehokkaammin. Netтивihje tekee tiivistä yhteistyötä keskusrikospoliisin ja paikallispoliisien kanssa lasten suojelemiseksi.

” Matalan kynnyksen ilmoituskanavaa tarvitaan. Netтивihjeelle ilmoittaakseen ei tarvitse tietää onko materiaali laiton tai onko tapahtunut rikosta. Pelkkä epäily riittää.

Mikko Ahtila, Netтивihjeen asiantuntija

Vihjepalvelulla on käytössä useita eri lomakkeita kolmella eri kielellä. Nuorten lomake on sivustolla suomeksi ja ruotsiksi. Sen kautta nuori voi ilmoittaa itseensä tai ystäväänsä kohdistuneesta seksuaalirikoksesta valitsemalla yhden kolmesta kategoriasta. (Ks. Kuvakaappaus nuorten lomakkeesta raportin sivulla 2.)

Yleiset lomakesivut suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi puolestaan sisältävät kaksi eri lomaketta: yhden lomakkeen lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavasta materiaalista ilmoittamiseen ja toisen lapsen digitaalisessa ympäristössä kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta ilmoittamiseen.

” Lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavasta materiaalista voi ilmoittaa Netтивihjeelle täysin anonyymisti.

Emma Pösö, Netтивihjeen asiantuntija

Netтивihjeeseen saapuneiden vihjeiden käsittelyssä noudatetaan Suomen lakia ja kansainvälisen INHOPE-verkoston yhteisiä toimintaperiaatteita. INHOPE-verkoston tavoitteena on nopeuttaa laittoman materiaalin poistamista verkosta edistämällä tiedonkulkua viranomaisille ja palveluntarjoajille. Netтивihje käyttää laittoman materiaalin analysoimiseen INHOPE-vihjepalveluverkoston käyttämää ICCAM-järjestelmää.

Nettivilhjeeseen voi ilmoittaa:

1. Lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavasta materiaalista (myös anonyymisti).
 2. Lapsen houkuttelusta seksuaalisiin tarkoituksiin netissä (grooming).
 3. Lapsen alastonkuvasta tai -videosta, joka on lähtenyt leviämään netissä.
 4. Lapsen kohdistuvaan seksuaaliväkivaltaan liittyvästä ihmiskaupasta.
 5. Lapsen kohdistuneesta seksuaalisesta häirinnästä netissä.
 6. Lapsen kohtaamasta seksuaalisesta häirinnästä tai seksuaaliväkivallasta muualla kuin netissä.
- Asiasta voi ilmoittaa myös toisen henkilön puolesta.

1. Kuka tahansa

Kuka tahansa voi lähettää vihjeen laittomaksi epäilemästään toiminnasta.

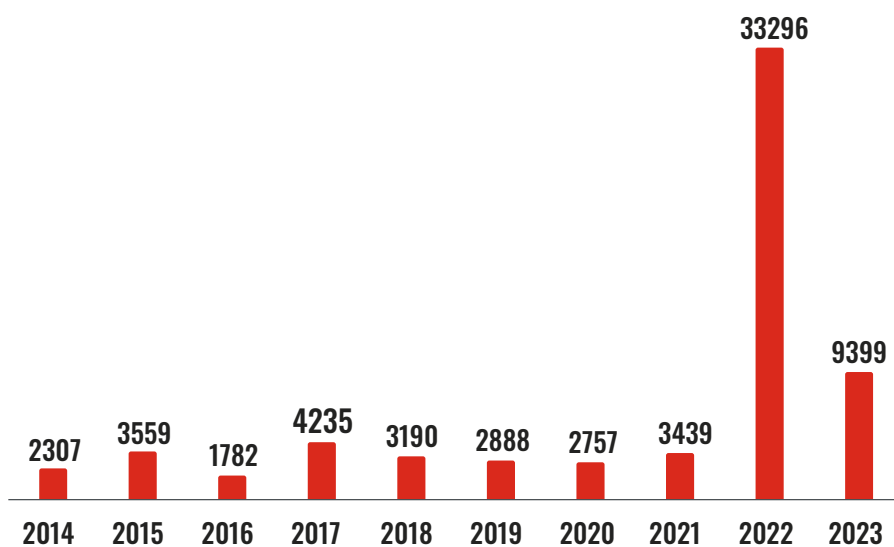
Kuva: Lapsen kohdistuvaan seksuaaliväkivaltaan liittyvän teon sisältävän vihjeen käsittely.

TIETOA NETTIVIHJE-PALVELUUN SAAPUNEISTA VIHJEISTÄ VUONNA 2023

Vuonna 2023 Nettivihje-palvelussa käsiteltiin yhteensä 22 584 vihjettä. Niistä 9 399 saapui vihjelomakkeilla ja 13 185 käsiteltiin Nettivihjeen tekemässä proaktiivisessa työssä. INHOPE-vihjepalveluverkostoon kuuluvien, IC-CAM-järjestelmää raportoimiseen käyttävien vihjepalveluiden (42 maassa) maailmanlaajuisessa tilastossa Nettivihje raportoi laitonta materiaalia neljänneksi eniten vuonna 2023.

Edellinen vuosi (2022) oli vihjemäärältään (33 296) poikkeuksellinen, joten siihen verrattuna laskua vihjeiden määrässä tapahtui. Kuitenkin vuosiin 2020 ja 2021 verrattuna vihjemäärä on kasvanut merkittävästi. Yksi vihje tarkoittaa yhtä verkko-osoitetta (URL) tai yhtä kuvausta laittomaksi epäilystä toiminnasta. Jokainen verkko-osoite voi sisältää joko yksittäisen kuvan tai videon tai toisinaan jopa satoja kuvia tai videoita.

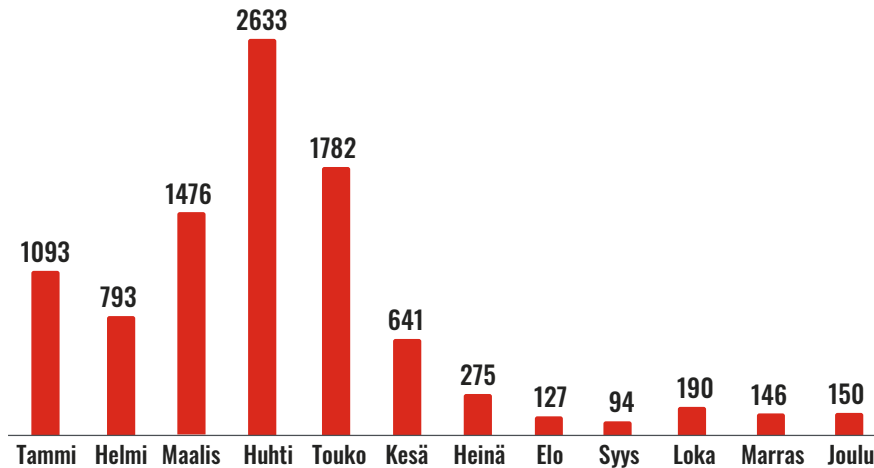
Vihjemäärät vuosina 2014-2023

Kuva: Nettivihjeeseen vihjelomakkeella saapuneiden vihjeiden määrä vuosina 2014–2023.

Vihjemäärissä on havaittavissa merkittävää kuukausittaista vaihtelua. Valtaosa vihjeistä eli 8 417 kappaletta saapui alkuvuoden aikana. Vuoden toisella puoliskolla saapui 982 vihjettä.

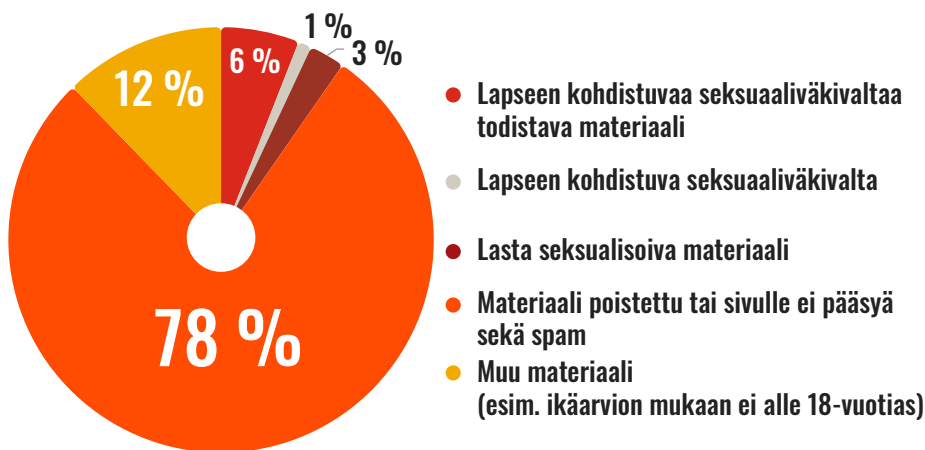
Vihjemäärät kuukausittain 2023

Kuva: Nettivihjeeseen vihjelomakkeella saapuneiden vihjeiden määrä kuukausittain vuonna 2023.

Vuonna 2023 Nettivihjeeseen lähetetyistä vihjeistä 78 % oli sivustoja, joista materiaali oli poistettu tai materiaaliin ei ollut muista syistä johtuen pääsyä. Materiaalin tarkastaminen olisi vaatinut esimerkiksi lataamista, kirjautumista tai salasanaa avaamista. Tähän kategoriaan kuuluvien vihjeiden määrä on vuodesta 2022 hivenen laskenut. Tuolloin osuus oli 88 %. Tästä huolimatta kyseisen kategorian vihjeiden osuus oli myös vuonna 2023 suurin.

Nettivihjeeseen saapuneiden vihjeiden sisältö (N=9399, n=9317)

Kuva: Nettivihjeeseen vihjelomakkeella saapuneiden vihjeiden sisältö vuonna 2023.¹

Vuonna 2023 lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia sisältävistä vihjeistä 78 %:ssa arvioitiin seksuaaliväkivallan kohteena olevan lapsen olevan 3–13-vuotias. Vuonna 2022 vastaava osuus oli 88 %.

Alle kolmevuotiaaseen lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa oli vuonna 2022 kolmessa prosentissa lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia sisältävistä vihjeistä, mutta vuonna 2023 osuus oli 7 %. 15 prosenttia vihjeistä sisälsi 14–17-vuotiaisiin lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa. Vuonna 2023 vihjeitä saapui

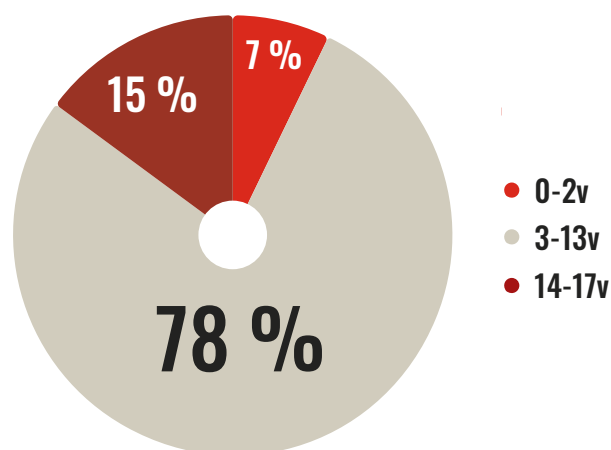
¹ N-luku tarkoittaa kaikkia kyseisen kategorian vihjeitä, kun taas n-luku sisältää ne vihjeet, joista kaavion tieto on tilastoitu. Pienessä osassa tieto on siten jäänyt puuttumaan tai se on merkitty virheellisesti. Tilastointi tehdään manuaalisesti. Tämä pätee kaikkiin raportin kaavioihin.

vähemmän kuin edellisenä vuonna, ja tämä voi vaikuttaa edellä mainittuihin prosentteihin.

Ikäarvio tehdään fyysisen kehityksen perusteella. Ikäarvion tekemiseen liittyvien haasteiden vuoksi 14–17-vuotiaiden lasten osuus voi todellisuudessa siis olla tässä raportissa esitettyjä tilastoja suurempi.

Vuoden 2023 prosenttiosuuksien vertailu suoraan vuoden 2022 vastaaviin lukuihin ei välttämättä anna täyttä kuvaa ilmiöiden kehityksestä, koska vihjeiden määrässä oli merkittävästi eroa.

Lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistava materiaali ikäluokittain (N=549, n=544)

Kuva: Lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistava materiaali ikäluokittain vuonna 2023.

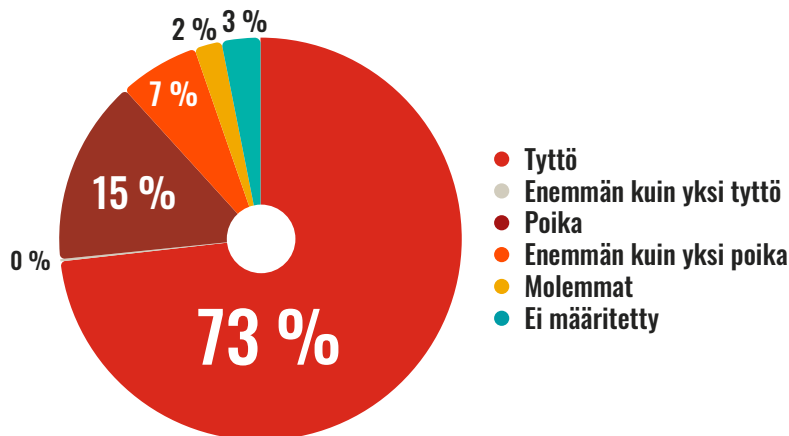
Vuonna 2023 Nettivihje alkoi eritellä lapsen sukupuoleen liittyvissä tilastoissa sellaisen materiaalin, jossa on enemmän kuin yksi tyttö tai enemmän kuin yksi poika. Aikaisemmin materiaali, jossa on ollut enemmän kuin yksi tyttö tai enemmän kuin yksi poika, on tilastoitu yksiselitteisesti joko tyttö- tai poika -merkinnällä.

Mikäli materiaalissa on sekä tyttö että poika tai sekä tyttöjä että poikia, sukupuolet tilastoidaan merkitsemällä “molemmat”. “Ei määritetty” puolestaan tarkoittaa, että lapsen sukupuolta ei ole pystytty kuvan tai videon perusteella arvioimaan, mutta kuvassa tai videossa on selkeästi ollut lapsi. Sukupuoli määritellään lapsen fyysisten ominaisuuksien (sukuelinten ja rintojen) perusteella. Määrittelyä ei pystytty tekemään kolmessa prosentissa materiaalista.

Lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavasta materiaalista 24 % sisälsi poikiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa ja 22 prosentissa uhreina oli vain poikia. Samat luvut vuonna 2022 olivat 17 % ja 9 %. Tässä on siis tapahtunut merkittävää kasvua.

Poikiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin määrän kasvusta huolimatta suurimmassa osassa lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavasta materiaalista uhreina oli kuitenkin edelleen tyttöjä: 75 % materiaalista sisälsi tyttöihin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa, 73 %:ssa uhreina oli vain tyttöjä. Edellisenä vuonna 85 % materiaalista sisälsi tyttöihin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa, 77 %:ssa uhreina oli vain tyttöjä. Materiaalista 2 % oli sellaista, jossa oli uhreina sekä tyttöjä että poikia.

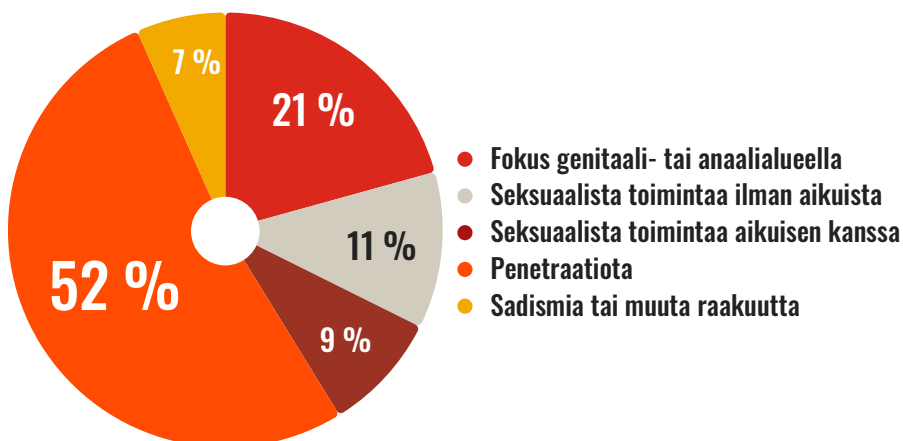
Lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistava materiaali sukupuolittain (N= 549, n=545)

Kuva: Lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistava materiaali sukupuolittain vuonna 2023.

Yli puolet (52 %) vuonna 2023 Nettivihjeelle saapuneista, lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia koskevista vihjeistä sisälsi penetraatiota. 21 prosentissa materiaalista kuvan tai videon fokus oli lapsen genitaalili- tai anaalialueella. Yhdessätoista prosentissa materiaalista oli seksuaalista toimintaa ilman aikuista ja yhdeksässä prosentissa aikuisen kanssa. Seitsemän prosenttia sisälsi sadismia tai muuta raakuutta, kun vuonna 2022 osuus oli kahdeksan prosenttia.

Lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistava materiaali seksuaaliväkivallan muodon mukaan luokiteltuna (N=549, n=541)

Kuva: Lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistava materiaali seksuaaliväkivallan muodon mukaan luokiteltuna vuonna 2023.

Nettivihjeeseen saapuu lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaan materiaaliin liittyvien vihjeiden lisäksi myös vihjeitä mm. groomingista, seksuaalisesta häirinnästä, seksuaalissävytteisillä kuvilla kiristämisestä (sextortion) tai alastonkuvien hallussapidosta tai levittämisestä. Poikkeusvuoteen 2022 verrattuna kyseisiin teemoihin liittyvien vihjeiden määrä on laskenut, mutta tavanomaisempaan vuoteen 2021 verrattuna määrät ovat joidenkin kategorioiden kohdalla kasvaneet. Esimerkiksi alastonkuvien levittämiseen liittyvien vihjeiden määrä on noussut vuodesta 2021 merkittävästi. Vuoden 2023 tilastossa näkyy myös kasvavana ilmiönä sextortion, johon liittyviä vihjeitä ei viime vuonna tullut yhtään ja aikaisempina vuosina on tullut yhteensä vain muutamia.

SEXTORTION

Sextortion (yhdistelmä englannin sanoista sex (seksi) ja extortion (kirstytys)) tarkoittaa kirstymistä henkilön aiemmin itse ottamalla ja lähettämällä seksuaalissävytteisellä materiaalilla. Vuonna 2023 Nettivihje sai 16 ilmoitusta liittyen seksuaalissävytteisillä kuvilla kirstymiseen, joista 14:ssä kohteena oli lapsi. Edellisenä vuonna tällaisia ilmoituksia ei lapsiin liittyen tullut.

Myös Keskusrikospoliisin Lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjunta -ryhmä on havainnut ilmiön kasvun. Vuonna 2023 seksuaalissävytteisellä materiaalilla kirstymistä on KRP:n tilastoitavien tietojen mukaan näkynyt Suomessa yli kaksinkertainen määrä edelliseen vuoteen verrattuna.

TIETOA NETTIVIHJEEN TEKEMÄSTÄ PROAKTIIVISESTA TYÖSTÄ VUONNA 2023

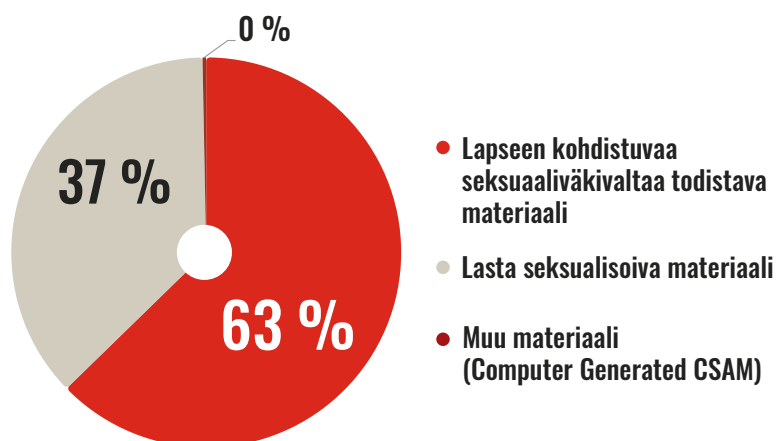
Nettivilje aloitti kesällä 2022 proaktiivisen työn osana vihjetyötä. Proaktiivisessa eli etsivässä työssä Nettivilje lisäksi tekee vihjelomakkeella saapuneita verkko-osoitteita, jos se arvioi linkin sisältävän laitonta materiaalia. Proaktiivista työtä tehdään silloin, kun Nettiviljeessä ei ole uusia vihjeitä.

Vihjelomakkeen kautta lähetettyjen linkkien mukaiset sivut saattavat sisältää esimerkiksi satoja laittomia kuvia, jotka ovat linkkejä muille vastaaville sivustoille. Nettivilje voi jatkaa sivuston analysointia, kunnes kaikki sivustolla oleva tai sille linkitetty materiaali on saatu välitettyä tarvittaville toimijoille, kuten viranomaisille ja muiden maiden vihjepalveluille. Tavoitteena on edistää suuremman materiaalmäärän nopeaa poistumista netistä.

Ensimmäisenä vuonna Nettivilje löysi proaktiivisella vihjetyöllä 369 vihjetä, eli verkko-osoitetta. **Vuonna 2023 proaktiivisen työn määrä oli jo 13 185. Yksi vihje tarkoittaa yhtä verkko-osoitetta (URL) tai yhtä laitonta kuvaa.**

Proaktiivisessa työssä käsitellään pääsääntöisesti ainoastaan lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia tai lasta seksualisoivaa materiaalia, ei muunlaisia lapsiin kohdistuvaan seksuaaliväkivaltaan liittyviä vihjeitä. Lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin osuus käsitellyistä vihjeistä (13 185 kpl) oli 63 % ja lasta seksualisoivan materiaalin osuus 37 %. Joskus analysoitavan materiaalin joukossa on myös muuta laitonta tai harmaan alueen materiaalia. Sen osuus on kuitenkin ollut vuonna 2023 niin pieni, että se näkyy kaaviossa nollana prosenttina. Tämä materiaali on ollut esim. tekoälyllä tuotettua materiaalia.

Proaktiivisen työn sisällöt (N= 13185)

Kuva: Proaktiivisen työn sisällöt vuonna 2023.

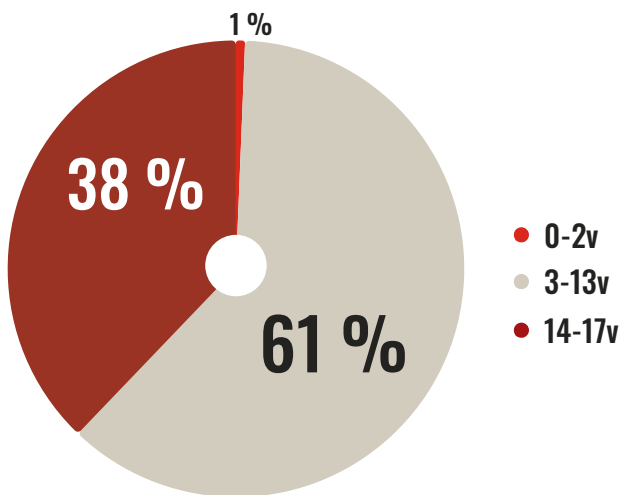
TEKOÄLYLLÄ TUOTETTU LAPSIIN KOHDISTUVAA SEKSUAALIVÄKIVALTA KUVAAVA MATERIAALI

Generatiivinen tekoäly (englanniksi Gen AI) on yksi tämän hetken kehittyneimmistä tekoälyn muodoista. Tekoälyllä tarkoitetaan yleensä joko tietokonetta tai tietokoneohjelmaa (sovellusta), joka kykenee käyttämään yleisesti ihmisen älyyn liitettyjä taitoja, kuten suunnittelemista, luomista, päättelyä ja oppimista. Generatiivista tekoälyä opetetaan syöttämällä sille laajoja aineistoja, esimerkiksi laaja valikoima kuvia lapsista. Osia kuvista, joilla malli on opetettu, saattaa päätyä myös mallin luomiin uusiin kuviin. Näin ollen kuvitteellisessa kuvassa saattaa olla esimerkiksi todellisen lapsen silmät tai kasvopiirteitä.

Tekoälysovellusten määrä on kasvanut räjähdysmäisesti viimeisen vuoden aikana. Uusia malleja, joita tekoäly käyttää uuden materiaalin luomiseen syntyy jatkuvasti. Näitä malleja voidaan käyttää erilaisen laittoman materiaalin tuottamiseen; tekoälyllä voidaan esimerkiksi tuottaa uusia kuvia, joissa esiintyy entuudestaan tunnettu seksuaaliväkivallan uhri. Tätä mallia käytetään myös luomaan alastonkuvia julkisuuden henkilöistä. Tekoälyn avulla kuviin voidaan vaihtaa kasvoja siten, että henkilön kasvot liitetään toisen henkilön kehoon tai keho luodaan kokonaan tekoälyn avulla. Tekoälyä voidaan käyttää luomaan lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa kuvaavaa materiaalia hyödyntämällä moninaisia lasten arkipäiväisiä kuvia, esimerkiksi vanhempien sosiaalisen median kanaviin jakamia lomakuvia.

Proaktiivisessa työssä arvioitiin seksuaaliväkivallan kohteena olevan lapsen olevan 3–13-vuotias 61 prosentissa käsitellyissä vihjeissä. 38 % proaktiivisen työn vihjeistä sisälsi 14–17-vuotiaisiin lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa ja 1 % 0–2-vuotiaisiin lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa.

Proaktiiviset vihjeet ikäluokittain (N=13185, n=13148)

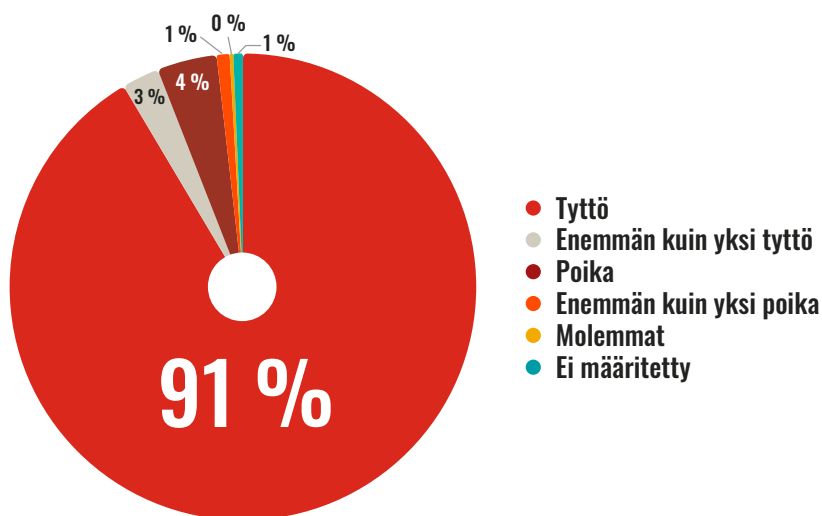

Kuva: Proaktiivisen työn vihjeet ikäluokittain vuonna 2023.

91 prosentissa proaktiivisista vihjeistä seksuaaliväkivallan kohteena oli yksi tyttö ja neljässä prosentissa kohteena oli yksi poika. Enemmän kuin yksi tyttö oli seksuaaliväkivallan kohteena kolmessa prosentissa proaktiivisista vihjeistä ja enemmän kuin yksi poika yhdessä prosentissa proaktiivisista vihjeistä.

“Ei määritetty” tarkoittaa myös proaktiivisten vihjeiden kohdalla sitä, että lapsen sukupuolta ei ole pystytty arvioimaan, mutta kuvassa tai videossa on selkeästi ollut lapsi. Sukupuolen määrittely jäi tekemättä yhdestä prosentista proaktiivisia vihjeitä.

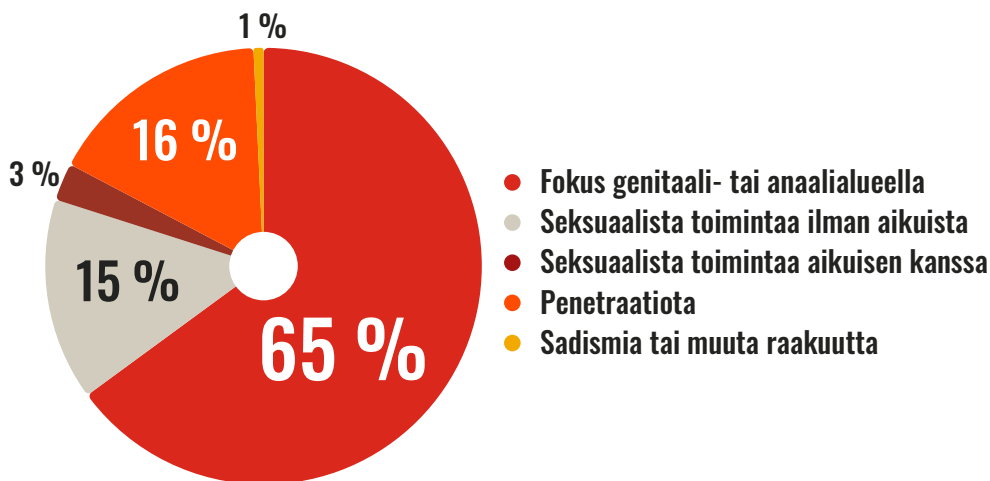
Proaktiiviset vihjeet sukupuolittain (N= 13185, n=13177)

Kuva: Proaktiivisen työn vihjeet sukupuolittain vuonna 2023.

Vuonna 2023 proaktiivisessa työssä 65 % materiaalista oli sellaista, jossa kuvan fokus oli lapsen genitaal- tai anaalialueella. Penetraatiota oli 16 %:ssa ja seksuaalista toimintaa aikuisen kanssa kolmessa prosentissa proaktiivisessa työssä käsitellystä materiaalista. 15 % materiaalista sisälsi seksuaalista toimintaa ilman aikuista. Yksi prosentti materiaalista sisälsi erityisen raakaa lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa, esimerkiksi sadismia.

Laittomaksi arvioidut proaktiiviset vihjeet seksuaaliväkivallan muodon mukaan luokiteltuna (N=13185, n=8256)

Kuva: Laittomaksi arvioidut proaktiivisen työn vihjeet seksuaaliväkivallan muodon mukaan luokiteltuna vuonna 2023.

TIEDON JA YMMÄRRYKSEN LISÄÄMINEN

Nettivistijhe-toiminto pyrki ennaltaehkaisemaan lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa tuottamalla tietoa ja koulutamalla mm. lasten parissa työskenteleviä ammattilaisia. Tietoa tuotetaan ja valitetaan myös lapsille ja nuorille sekä heidän huoltajilleen ja muille aikuisille. Tiedon ja ymmärryksen lisaaminen seksuaaliväkivallasta edistä turvallisempaa netin ja sosiaalisen median käyttöä. Lisäksi se nopeuttaa rikoksiin puuttumista ja lisä tietoa lasten oikeuksista.

Vuonna 2023 Nettivistijhe

- Koulutti 622 ammattilaista ja tulevaa ammattilaista
- Kohtasi 363 vanhempaa kolmessa vanhempainillassa
- Julkaisu 28 TikTok-videota
- Julkaisu kuudesta animaatiovideosta yhteensä 96 eri versiota neljällä eri kielellä (suomi, ruotsi, englanti, pohjoissaame)
- Antoi 9 haastattelua
- Järjesti "Tunnista ja turvaa" -seminaarin, jota oli kuulemassa n. 803 ammattilaista, viranomaista ja paattaja

Nettivistijhe näki Pelastusarmeijan jarjestamassa ja MTV:n lahettamassa SuomiAreenassa kesällä 2023, kun Nettivistijheen kehittamispaillikko Tanja Simola osallistui groomingia käsitelleeseen keskusteluun.

Nelosen *Vain elämää – Pelastakaa Lapset* -jaksossa puolestaan esiteltiin myös Nettivistijhetta osana Pelastakaa Lasten toimintaa. Ohjelmalla kerättiin varoja järjestön joulukeraykseen. Nettivistijheen teemoista kertoivat jaksossa Tanja Simola ja Keskusrikospoliisin Aleksis Karjalainen. Yli 412 000 suomalaista näki jaksos.

Vuonna 2023 julkaistiin mm.

- Mielenterveystalo-sivuston uudistettu lapsiin kohdistuvan seksuaalisen kiinnostuksen omahoito-ohjelma, jonka englanninkielisestä toteuttamisesta Nettivistijhe oli vastuussa
- *Mun keho, mun rajat* -opas nuorille pohjoissaameksi
- *Opitaan Digiturvallisuutta: Harjoittele Yhdessä Sannin Kanssa* -oppaan suomenkielinen kaannos
- *Miten keskustella nuorten kanssa seksuaaliväkivallasta? Videoita ja ohjeita ammattilaiselle* -sivut suomeksi ja englanniksi

NETTIVIHJEEN VUOSITTAINEN SEMINAARI

Nettivistijhe järjestä joka vuosi seminaarin lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta ja sen ennaltaehkäisystä. Vuonna 2023 seminaari oli nimeltaan *Tunnista ja turvaa – Tutkimusten ja käytännön näkökulmia lapsiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta*. Seminaari järjestettiin marraskuussa Helsingissä yhteistyössä Etelä-Suomen aluehallintoviraston kanssa. Kyseessä oli hybriditapahtuma, joten seminaaria saattoi seurata myös etäyhteydellä. Seminaari keräsi yhteensä 803 eri alojen ammattilaista seuraamaan monipuolisen puhujakaartin antia. Seminaari poiki useita yhteydenottoja uusiin yhteistyoihin liittyen, ja sen saama palaute oli yksinomaan positiivista.

Nettivistijhe toteutti oikeusministeriön erityisavustuksella Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman toimeenpanoon kuusi animaatiovideota, joiden tavoitteena on lisätä 11–17-vuotiaiden nuorten tietoisuutta netissä ja sosiaalisen median kanavissa tapahtuvasta seksuaalisesta häirinnästä ja seksuaaliväkivallasta. **Videoiden näkyvyyden takaamiseksi toteutettiin kampanja, jonka aikana videoita näytettiin 13–17-vuotiaille nuorille sosiaalisessa mediassa yhteensä 4 609 077 kertaa.** Videoita jaettiin TikTokissa, YouTubeessa, Instagramissa ja Facebookissa. Tietoisuutta lisaamalla autetaan nuoria suojaamaan itseän ja omia rajojaan sekä kertomaan väkivallan kokemuksistaan aikuiselle. Näiden videoiden pohjalta toteutettiin myös *Miten keskustella nuorten kanssa seksuaaliväkivallasta? Videoita ja ohjeita ammattilaiselle* -sivut suomeksi ja englanniksi. Sivut tarjoavat selkeän rakenteen animaatiovideoiden katsomiseen ja niistä keskustelemiseen. Sivulla olevien tehtävien ja kysymysten avulla nuori saa lisätietoa ja paasee itse pohtimaan videoiden aihepiiriin liittyviä asioita.

TikTok-toiminnan laajeneminen

Vuonna 2023 laajennettiin myös Nettivihjeen TikTok-toimintaa, tavoitteena lisätä tiedon kulkua myös suoraan lapsille ja nuorille. Nettivihjeen tilillä julkaistiin lähes 30 videota käsitellen mm. seksuaaliväkivaltaan liittyviä teemoja, Nettivihjeen toimintaa sekä videovlogeja työntekijöiden työviikoista. Vuoden aikana julkaistut videot ovat keränneet lähemmäs 40 000 katselukertaa ja tilin aktiivisten seuraajien määrä on ollut tasaisessa nousussa.

VAIKUTTAMISTYÖ

Nettivihje tekee monipuolista vaikuttamistyötä Suomessa ja kansainvälisesti edistääkseen lasten oikeutta tulla suojelluksi seksuaaliväkivallalta. Vuonna 2023 tehtiin erityisen paljon vaikuttamistyötä lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaan materiaaliin liittyvään sääntelyyn EU-tasolla muun muassa ECLAG-yhteistyön kautta. Tätä vaikuttamistyötä tehtiin sekä itsenäisesti että erilaisten verkostojen jäsenenä. ECLAG (European Child Sexual Abuse Legislation Advocacy Group) on lapsenoikeusjärjestöjen eurooppalainen yhteenliittymä, jonka tarkoituksena suojella lapsia seksuaaliväkivallalta vaikuttamistyön keinoin.

Vuonna 2023 Nettivihje teki yhteistyötä pohjoismaisten vihjepalveluiden kanssa paitsi vaikuttamistyön, myös tutkimusten ja tietoteknisten mahdollisuuksien osalta. Nettivihje vastaa vaikuttamistyön pohjoismaisen yhteistyön koordinoinnista. Nettivihje oli vahvasti mukana myös kansainvälisen ECPAT-järjestön toiminnassa.

Nettivihje osallistui useiden verkostojen ja työryhmien toimintaan vuonna 2023. Nettivihje edusti Pelastakaa Lapsia mm. Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnan alaisessa järjestötyöryhmässä (NAPE JÄTY), Lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyn ohjausryhmässä (Väkivallaton lapsuus), Ihmiskaupan vastaisessa verkostossa (IKV), pääkaupunkiseudun SeriE-verkostossa, valtakunnallinen Seri-verkossa ja Seksuaalioikeusverkostossa. YK:n oikeutta opetukseen käsittelevä erityisraportoiija **Farida Shaheed** vieraili Suomessa marraskuussa ja tapasi tuolloin Seksuaalioikeusverkoston jäseniä, mukaan lukien Pelastakaa Lasten Nettivihjeen.

” **Nettivihje tekee työtään, koska jokaisella lapsella on oikeus väkivallattomaan lapseuteen.**

Paula Soini, Nettivihjeen asiantuntija

Yhteistyössä:

INHOPE

KANSALLINEN AUDIOVISUAALINEN INSTITUUTTI
NATIONELLA AUDIOVISUELLA INSTITUTET
NATIONAL AUDIOVISUAL INSTITUTE

Pelastakaa Lapset

Pelastakaa Lapset on maailman johtava sitoutumaton lapsijärjestö, joka saa aikaan välittömiä ja pysyviä muutoksia lasten elämässä.

Yhdessä turvaamme jokaisen lapsen oikeuden elämään, suojeluun, oppimiseen ja osallisuuteen Suomessa ja maailmalla.

Koska lasten tulevaisuus alkaa nyt.

pelastakaalapset.fi